

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Poloneza czas zacząć

Author: Barbara Morcinek-Abramczyk

Citation style: Morcinek-Abramczyk Barbara. (2018). Poloneza czas zacząć. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 268-270). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Poloneza czas zacząć

O cytacie

Cytat ten został zaczerpnięty z *Pana Tadeusza* – EPOPEI NARODOWEJ Adama Mickiewicza. Fraza znajduje się w XII księdze tego dzieła. Podczas zaręczyn Tadeusza i Zosi, tuż po koncercie Jankiela na cymbałach, rozpoczyna się tradycyjny POLONEZ, któremu przewodzi Podkomorzy.

Poloneza czas zacząć. – Podkomorzy rusza
I z lekka zarzuciwszy wyloty kontusza,
I wąsa podkręcając, podał rękę Zosi,
I skłoniwszy się grzecznie, w pierwszą parę prosi.
Za Podkomorzym szereg w pary się gromadzi;
Dano hasło, zaczęto taniec – on prowadzi.

Polonez jako jeden z tradycyjnych polskich tańców odgrywa w przytoczonym fragmencie kluczową rolę. Podkreśla uroczystość chwili i ukazuje tradycyjną hierarchię panującą wśród szlachty: pierwszą parę w polonezie tworzyła zawsze osoba o najwyższej pozycji w danej społeczności, kolejne pary zaś odzwierciedlały znaczenie i pozycję tańczących w nich osób. Taniec ten jest tu również symbolicznym uwieńczeniem biesiady wydanej na cześć polskich wojsk podążających na ziemię rosyjskie za Napoleonem. Rozpatrywana w tym kontekście jego symbolika z jednej strony pozwala dostrzec przemijanie pewnej epoki, wartości i kultury, a także pewnych obyczajów szlacheckich (jak choćby samo prowadzenie poloneza – wspomniano, że Podkomorzy jest ostatnim, który tak poloneza wodzi), ale z drugiej strony zachowana zostaje pewna równowaga, gdyż partnerką Podkomorzego jest Zosia, a jej młodość i ozdobiony świeżymi kwiatami strój symbolizują nadejście nowego, optymistycznego czasu, który ma się rozpocząć wraz z odzyskaniem niepodległości. Takie zestawienie pozwoliło na sportretowanie przedstawionej społeczności u progu nadchodzących zmian dziejowych. Warto też podkreślić, że używany tu przymiotnik „ostatni” ma duże znaczenie w analizie całego dzieła pod kątem przekształcania się świadomości rodowej Polaków w narodową, a tańczące zgodnie (wcześniej zwaśnione) rody są potwierdzeniem tego, że doszło do owego przekształcenia.

O autorze i jego twórczości

Zob. **Bez serc, bez ducha, to szkieletów ludy*

Nawiązania

Polonez to także marka samochodu osobowego produkowanego przez Fabrykę Samochodów Osobowych w Warszawie w latach 1978–2002. Dziś polonezy rzadko można zobaczyć na polskich drogach.

Warto wiedzieć

- EPOPEJA NARODOWA – zob. **Litwo! Ojczyzno moja!*
- POLONEZ – to reprezentacyjny polski taniec narodowy, niegdyś dworski. Wywodzi się z ludowego tańca z końca XVI i początku XVII wieku, który zwany był chmielowym, później także znany jako: polski, chodzony, pieszy, łożony, wolny, powolny, okrągły, starodawny, staroświecki, gęsi, wielki. Nazwa „polonez” pojawiła się dopiero w latach 30. XVIII wieku. Z tradycyjnego tańca ludowego polonez przekształcił się w elegancki taniec popularny na dworach magnackich, by wreszcie stać się częścią ceremoniału dworskiego na dworze królewskim. Tańczony był na rozpoczęcie ważnych balów i ta tradycja przetrwała do dziś, gdyż rozpoczyna się nim studniówki (studniówka – bal w szkole średniej odbywający się na 100 dni przed maturą, czyli egzaminem kończącym edukację w tej szkole). Jedne z najpopularniejszych polonezów skomponował Fryderyk Chopin. Jego polonez As-dur jest bardzo często kojarzony na świecie z Polską i jej kulturą.

Z opracowań

Mickiewicz wystąpił z poematem o harmonii życia, o sile wspólnoty, pięknie tradycji i urodzie ziemi ojczystej. Nie tylko leczył dusze ludzi tęskniących przypomnieniem realności polskiej, ale przywracał im poczucie obywatelstwa kraju o odmiennej niż Zachód formule kultury i o wyjątkowym nasyceniu wartościami bytu życiowego ludziom. Toteż wizja ojczyzny w *Panu Tadeuszu* i w ogóle rodzimości jest wizją idylliczną, wizją kraju szczęśliwego na miarę polskich wyobrażeń o szczęściu, zatem idyllą ziemiańską.

Gdzieś tam przetaczają się ogromne fronty wojen napoleońskich, decyduje się „sprawa polska”, trwa niewola. A tu – trwa spór między dwoma rodami, doprowadzający do nieuchronnego etapu takiego rodowego sporu: do zajazdu. Rozumiemy: ta społeczność nie jest jeszcze społecznością narodową. To jeszcze społeczność rodowa, społeczność, w której ród stanowi wartość największą. Toteż w czasie, gdy Robak przygotowuje powstanie narodowe – zwycięża idea rodowego zajazdu. [...] Tylko, że to „ostatni zajazd na Litwie”. Zajazd, w trakcie którego następuje zasadniczy dla tego poematu, dla ukazanej w nim zbiorowości – przełom. Oto zjawia się trzeci uczestnik: oddział rosyjski; zaczyna się bitwa. Zwaśnione stronnictwa rodowe łączą się, zapominają o sporze, znika dzieląca społeczność mentalność rodowa. Wkracza – mentalność narodowa, przekreślająca tamte, wewnętrzne właśnie, jednocząca skłócone rody – przeciw narodowemu wrogowi. Od rodów – do narodu: taki przełom następuje w efekcie zajazdu, finalizującego się walką ze wspólnym wrogiem.

Opacki 1995, 201–202

Bibliografia

- Opacki I., 1995: „*W środku niebokręga*”. *Poezja romantycznych przełomów*. Katowice.
Witkowska A., Przybylski R., 1997: *Romantyzm*. Warszawa.

Barbara Morcinek-Abramczyk